

Lausunto

24.4.2025

VN/740/2024
VN/740/2024-MMM-69

Sisäministeriö

MMM lausunto: Pelastussuunnitelma - yleisohjeesta

Maa- ja metsätalousministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua SM:n pelastussuunnitelmaan liittyvästä yleisohjeesta. Ministeriö esittää seuraavia seikkoja lausuntonaan.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että pelastuslain 15 § mukaista pelastussuunnitelmaa ei pelastustoimiasetuksen 1 § mukaan edellytetä laadittavaksi padoille, vaikka niistä voisi aiheutua patoturvallisuuslain mukaisen arvioinnin perusteella suurta vahingonvaaraa. Näille patoturvallisuuslain 1-luokan patokohteille padon omistajan tulee laatia vahingonvaaraselvitykset ja turvallisuussuunnitelmat, jotka sisältävät osin samat tiedot kuin pelastuslain mukainen pelastussuunnitelma. Patoturvallisuuslain mukainen vahingonvaaraselvitys tai turvallisuussuunnitelma eivät kuitenkaan pidä sisällään esimerkiksi padon vahingonvaara-alueen asukkaille tiedottamista onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi. Pelastussuunnitelma-yleisohjeessa tulisi viitata patoturvallisuussäädäntöön ja pelastussuunnittelussa ottaa paremmin huomioon patojen vahingonvaara. Samoin tulvariskit voisi ottaa paremmin huomioon, esimerkiksi mainintana yleisohjeen ulkoisten uhkien esimerkkien yhteydessä sivulla 18 sekä sivun 27 toisen kappaleen toimintaohje-esimerkkien yhteydessä.

Yleisesti onnettomuus- ja vaaratietoisuutta ja erilaisten vaaratekijöiden huomioon ottamista pelastussuunnitelmissa voisi parantaa lisäämällä osaksi ohjetta käytännön vinkkejä pelastussuunnitelman laatimiseen, esimerkiksi tulvavaaran osalta linkkinä tulvakarttapalveluun. Lisäksi tiedoksi Riku Kanan opinnäytetyö (<https://www.theseus.fi/handle/10024/507008>), joka sisältää mm. tulvasuunnitelmien laatimisen esimerkkipohjia eri kohdetyypeille. Näitä esimerkkipohjia voitaisiin hyödyntää osana pelastussuunnitelmaa.

Pelastuslain 48 § edellyttää pelastuslaitosta laatimaan ulkoisen pelastussuunnitelman erityistä vaaraa aiheuttaville kohteille, kuten suuronnettomuusvaaraa aiheuttaville jätepadoille. Vastaavaa vaaraa aiheuttaville vesistöpadoille ulkoista pelastussuunnitelmaa ei tarvitse laatia, vaikka ihmisten terveyden ja turvallisuuden kannalta Suomessa on suurempaa vaaraa aiheuttavia vesistöpatoja kuin kai-vospatoja. Patoturvallisuuden näkökulmasta pelastuslaitoksen vastuu pelastussuunnittelusta on siis nykyisellään varsin vähäinen. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että vastuuta voisi selkiyttää ja yhteistyötä kuvata paremmin.

Ohje on rakenteeltaan yleiskooste, joka tukee pelastuslain (379/2011) ja pelastustoimesta annetun asetuksen (407/2011) määrittelemän pelastussuunnitelman laatimista ja sen toimeenpanoa. Opasta ei ole suunnattu erityisesti tietäntyyppiselle kohderyhmälle, minkä vuoksi se jää monin paikoin melko yleiselle ja ylätasolle palvelen lähinnä yleishyödyllisenä yleisohjeistuksena. Tämän vuoksi ohjeessa toivoisi olevan linkkejä ja viitteitä tarkempiin esityksiin siinä käsitellyistä aihealueista sekä käytettyihin lähteisiin.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

Toimistorakennusten omistajan, Senaatin ja valtioneuvoston palo-, pelastus- ja suojeleasioita koordinoivan ja ohjaavan valtioneuvostonkanslian vetämänä onkin vuoden 2023 lopulta lähtien alettu valmistella kaikkiin VN:n kiinteistöihin kiinteistökohtaiset ja keskenään yhteismitalliset pelastussuunnitelmat riskiarvoineen, turvallisuusohjeineen ja yhteystietoineen. Pelastussuunnitteluasiakirjat on viety Senaatin ylläpitämään Suoja –järjestelmään, jossa ne ovat kootusti kiinteistössä työskentelevien helposti löydettävissä ja perehdyttävissä omatoimisen varautumisen osaamisen tueksi. VNK on ilmoittanut, että Suojan näkyvyys ja käyttöoikeudet on tarkoitettu lähiaikoina julkaista henkilöstölle. Suojaan laaditut asiakirjat vastaavat sisällöltään jo nyt hyvin lausuttavana olevaan yleisohjeeseen kirjattua.

Yksityiskohtana todettakoon, että monin paikoin ohjeessa sivutaan väestönsuojelun käyttöönotto- ja käyttösuunnitelmaa pelastussuunnitelman liitteenä tai erillisenä asiakirjana. Sivulla 5 (pelastuslain HE:stä) todetaan ”poikkeusoloja varten tapahtuva omatoiminen varautuminen käsittää varautumisen myös kohdekohtaisiin väestönsuojelutoimenpiteisiin, kuten väestönsuojelun käyttöönottoon ja toimintaan kohteessa poikkeusolojen vallitessa”. Vaarojen ja riskien ennaltaehkäisyn lisäksi on pelastussuunnitelmassa selvitettävä, kuinka tunnistettuihin vaaroihin ja riskeihin varaudutaan ja esimerkkilistassa yhtenä varautumiskeinoista on mainittu väestönsuojan kunnossapito sekä sen käyttöönoton ja käytön suunnittelu (s. 24 ja s. 29). Lisäksi pelastussuunnitelmassa kuvattavana turvallisuusjärjestelynä on esimerkkiluettelossa myös väestönsuoja ja sen varusteet (s. 25). Vaikka nykyisessä Suojaan valmiiksi laaditussa pelastussuunnitelmassa on varsin yksityiskohtaisesti käsitelty turvallisuusohjeet erilaisissa häiriö- tai vaaratilanteissa, on väestönsuojien osalta todettu vain niiden olemassaolo ja funktio, mutta pelastussuunnitelmaluonnoksen yleisohjeessa mainitulla tavalla ja tasolla sitä ei ole käsitelty. Valtioneuvoston kanslia vastaa kuitenkin valtioneuvoston yhteisestä varautumisesta ja häiriötilanteiden hallinnan yleisestä yhteensovittamisesta.

Nyt lausuttavana oleva ohje on laadittu osana Omatoiminen varautuminen poikkeusoloihin -hanketta, jossa on ollut laadittavana kolme ohjetta. Kaksi muuta ohjetta ovat ”Väestönsuojien kunnossapito ja toimintakunnon tarkastus” ja ”Väestönsuojien käyttöönotto ja käyttö”, joten mahdollisesti niistä löytyvät tarkentavat ohjeet. Näihin muihin ohjeisiin olisi hyvä olla linkitys nyt lausuttavana olevasta yleisohjeesta.

Ohjeen mukaan pelastussuunnitelman sisältö on hyvä tarkastaa muutostarpeiden varalta säännöllisesti vähintään vuosittain. Vuosien 2023–2024 vaihteessa pelastussuunnitelmaa laadittaessa MMM:n käytössä olleista kiinteistöistä/osoitteista yli puolet on tämän hetken tilanteessa poistunut tai poistumassa käytöstä. Jäljellä jääneessä kiinteistössä toimintaympäristö on kokenut muutoksia, ja henkilöstöä on muuttanut kiinteistöstä ja kerroksesta toiseen määräaikaaisesti tai toistaiseksi, työskennellään vapaavalinnaisissa työpisteissä ja ollaan vaihtelevasti läsnä. Pelastussuunnitelman laadimisesta vastaa ohjeen mukaan rakennuksen haltija. Koska nykyisin useissa VN:n toimitiloissa työskentelee useampi ministeriö, voisi olla hyödyllistä myös yleisohjeessa tarkemmin määritellä se, kenen vastuulla tällaisten yleistyvien yhteiskäyttöisten toimitilojen pelastussuunnitelman laadinta ja ylläpito on. Sinänsä on tarpeen, että pelastussuunnitelmat ovat tässä muuttuvassa ympäristössä tulossa sähköiseen ja siten helpommin päivitettävään ja ylläpidettävään muotoon. Yksittäisten henkilöiden nimeäminen työpaikan suojeleorganisaatioon ei kuitenkaan nykyisessä edellä kuvatun kaltaisessa toimintaympäristössä ole enää tarkoituksenmukaista. Sen vuoksi myös ohjeessa olisi työpaikatiloihin liittyen vielä enemmän syytä korostaa jokaisen omatoimisen varautumisen merkitystä ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä. Esimerkiksi viime syksynä e-oppivassa julkaistiin päivitetty ja kattava *Yleinen turvallisuus valtioneuvostossa* -verkkokoulutus, joka olisi jatkossa tarkoituksenmukaista sisällyttää myös osaksi perehdytystä ja jokaisen virkamiehen kouluttautumisvaatimuksiin samaan tapaan kuin tietoturva- ja tietosuojakoulutukset.

Kansliapäällikkö

Pekka Pesonen

Neuvotteleva virkamies

Riitta Ukkonen

Liitteet
Jakelu

SM Sisäministeriö

Tiedoksi

VN/740/2024-MMM-69

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: